

Uwagi de lege lata i de lege ferenda co do charakteru ubezpieczenia społecznego rolników na podstawie art. 5a i 5b ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników

Ernest Nasternak

Abstrakt

W opracowaniu podjęto polemikę w zakresie oceny charakteru ubezpieczenia społecznego rolników na podstawie art. 5a oraz art. 5b ustawy z 20 grudnia 1990 roku o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. 2021 poz. 266 ze zm.). W wyniku utrwalonej praktyki, co do obowiązkowego charakteru ubezpieczenia społecznego rolników na podstawie art. 5a tej ustawy, może dochodzić do rozbieżności w zakresie interpretowania rozwiązań zawartych w ustawie o ubezpieczeniu społecznym rolników, ale może mieć to również istotny wpływ na inne uprawnienia, m.in. dotyczące udzielania (lub zwrotu) pomocy finansowej na rozpoczęcie działalności pozarolniczej na obszarach wiejskich, z której to rolnicy mogą być wykluczeni. Należy dodać, że z tego powodu omawiana problematyka jest bardzo istotna nie tylko w kontekście ubezpieczenia społecznego rolników. Co ciekawe tematyka ta w zasadzie nie jest poruszana w literaturze, brak jest więc stanowiska w tym zakresie.

Słowa kluczowe: KRUS, ubezpieczenie społeczne rolników, ustawa o ubezpieczeniu społecznym rolników.

Ernest Nasternak, doktor nauk prawnych, radca prawny, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Politechnika Warszawska – Wydział Samochodów i Maszyn Roboczych.

Wstęp

Zgodnie z przepisami ustawy z 20 grudnia 1990 roku o ubezpieczeniu społecznym rolników¹ ubezpieczeniu temu podlega się z mocy ustawy albo na wniosek. Charakter ww. ubezpieczenia, tzn. z mocy ustawy albo na wniosek, nabiera znaczenia chociażby w kontekście rozwiązań określonych w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z 25 lipca 2016 roku w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania, wypłaty oraz zwrotu pomocy finansowej na operacje typu „Premie na rozpoczęcie działalności pozarolniczej” w ramach poddziałania „Pomoc na rozpoczęcie pozarolniczej działalności gospodarczej na obszarach wiejskich” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020. Beneficjenci tego działania muszą w określonym trybie zostać wyłączeni z ubezpieczenia społecznego rolników i objęci ubezpieczeniem społecznym w systemie powszechnym, aby spełnić warunki związane z przyznawaną pomocą na rozpoczęcie działalności pozarolniczej. Problem pojawił się w praktyce, gdy jednostki terenowe Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego odmówiły beneficjentom tego działania możliwości wyłączenia z ubezpieczenia społecznego rolników po złożeniu przez nich wniosków w tym zakresie. W powyższym kontekście powstała kwestia związana zarówno z charakterem ubezpieczenia, to znaczy, czy jest to ubezpieczenie na wniosek, czy z mocy ustawy, jak i z możliwością rezygnacji z tego ubezpieczenia. Rozstrzygnięcie w tym zakresie dotyczy także szeregu innych rozwiązań określonych w samej ustawie o ubezpieczeniu społecznym rolników w odniesieniu do indywidualnych spraw związanych z podleganiem ubezpieczeniu społecznemu rolników oraz nabywaniem prawa do świadczeń z tego ubezpieczenia. Zatem jest to istotne zagadnienie w kontekście interpretacji przepisów o ubezpieczeniu społecznym rolników.

Analiza problemu

Zgodnie z art. 3 ww. ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, tak jak już wspomniano, ubezpieczeniu podlega się z mocy ustawy albo na wniosek. Ubezpieczenie z mocy ustawy jest ubezpieczeniem obowiązkowym. Obowiązek ubezpieczenia powstaje z chwilą spełnienia określonych dla danego ubezpieczenia warunków i ustaje w momencie ich ustania. Podleganie określonemu rodzajowi ubezpieczeń społecznych wynika bowiem z przepisów o charakterze bezwzględnie

1. Dz. U. 2021 poz. 266 ze zm.

obowiązującym. Przepisy te kreują określony stosunek ubezpieczenia z mocy samego prawa według stanu prawnego z daty powstania obowiązku ubezpieczenia². Zatem skoro elementy stosunku ubezpieczenia obowiązkowego z mocy ustawy są kształtowane przez ustawę w sposób bezwzględnie obowiązujący, to tym samym wyłączają wpływ woli stron na jego treść i w konsekwencji wyłączają możliwość ustania tego ubezpieczenia w wyniku złożenia określonego oświadczenia woli, jeżeli nie przewidują tego przepisy ustawy.

Z kolei ubezpieczenie na wniosek jest to ubezpieczenie dobrowolne i do objęcia tym ubezpieczeniem wymagane jest wyrażenie woli strony, czyli złożenie wniosku o objęcie tym ubezpieczeniem, o ile spełnione są warunki określone w ustawie. Objęcie ubezpieczeniem na wniosek następuje od dnia wskazanego we wniosku o objęcie ubezpieczeniem, nie wcześniej jednak niż od dnia, w którym wniosek został złożony³. Zgodnie z art. 3 ust. 3 tej ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników osoba podlegająca ubezpieczeniu na wniosek może w każdym czasie odstąpić od ubezpieczenia, składając oświadczenie woli w tej sprawie. Zatem tylko w przypadku podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników na wniosek istnieje możliwość odstąpienia od tego ubezpieczenia w dowolnym czasie przez złożenie stosownego oświadczenia. Również objęcie ubezpieczeniem na wniosek jest zależne od woli osoby, która chce podlegać takiemu ubezpieczeniu pod warunkiem, że spełnia pozostałe warunki określone w przepisach ustawy.

Wobec powyższego pozostaje do rozstrzygnięcia, jaki charakter należy przypisać ubezpieczeniu społecznemu rolników na podstawie art. 5a ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników i czy mamy w tym zakresie do czynienia z różnicami w stosunku do ubezpieczenia społecznego rolników na podstawie art. 5b ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, który to przepis dotyczy również kwestii związanej ze zbiegiem ubezpieczeń z systemu rolniczego i systemu powszechnego.

Jak wspomniano powyżej, organ rentowy odpowiedzialny za obsługę tego ubezpieczenia przedstawia jednolite stanowisko, zgodnie z którym ubezpieczeni na podstawie art. 5a ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników podlegają temu ubezpieczeniu z mocy ustawy i nie mogą w wyniku złożenia wniosku zostać wyłączeni z tego ubezpieczenia, dopóki spełniają warunki ustawowe do podlegania temu ubezpieczeniu. Tego typu pogląd zdaje się znajdować potwierdzenie również w literaturze – jest wyprowadzany z treści art. 5a ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników. A mianowicie rolnik lub domownik, który podlegając ubezpieczeniu w pełnym zakresie z mocy ustawy nieprzerwanie przez co najmniej trzy lata, rozpocznie

2. Por. wyrok Sądu Najwyższego z 11 lutego 1999 roku, II UKN 461/98.

3. Art. 3 ust. 2a ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników.

prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej lub rozpocznie współpracę przy prowadzeniu tej działalności, podlega nadal temu ubezpieczeniu w okresie prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej lub współpracy przy prowadzeniu tej działalności, jeżeli spełnia określone w tym przepisie warunki. Autor stanowiska w zakresie podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników z mocy ustawy na podstawie art. 5a ww. ustawy zwraca uwagę na sformułowanie zawarte w tym przepisie, a mianowicie zwrot „podlega nadal temu ubezpieczeniu”⁴. W związku z tym fragmentem przepisu, autor wskazuje na obowiązkowe, czyli z mocy ustawy podleganie rolniczemu ubezpieczeniu społecznemu grupy rolników-przedsiębiorców. Jednocześnie ten sam autor dopatruje się innego charakteru ubezpieczenia społecznego rolników w stosunku do osób podlegających temu ubezpieczeniu na podstawie art. 5b ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników. Nie dokonuje jednak szczegółowej analizy w tym zakresie poza stwierdzeniem, że w tym przypadku mamy do czynienia z podwójnym ubezpieczeniem społecznym, obowiązkowym w ZUS jako zleceniobiorca (lub odpowiednio – członek rady nadzorczej) i dobrowolnym w KRUS jako rolnik⁵. Należy wskazać, że zgodnie z art. 5b ust. 1 ww. ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, rolnik lub domownik, który podlegając ubezpieczeniu w pełnym zakresie z mocy ustawy, został objęty innym ubezpieczeniem społecznym z tytułu wykonywania umowy, o której mowa w art. 6 ust. 1 pkt 4 ustawy z 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych, lub powołania do rady nadzorczej, podlega nadal temu ubezpieczeniu w okresie wykonywania umowy, o której mowa w art. 6 ust. 1 pkt 4 ustawy z 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych, lub pełnienia funkcji w radzie nadzorczej pomimo objęcia go z tego tytułu innym ubezpieczeniem społecznym, jeżeli przychód osiągany z tego tytułu w rozliczeniu miesięcznym nie przekracza kwoty równej minimalnemu wynagrodzeniu za pracę, ustalonemu na podstawie odrębnych przepisów. Trudno jest dociec z czego wynika takie stanowisko, co do dobrowolnego charakteru ubezpieczenia na podstawie art. 5b ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, gdyż w tym przepisie również jest użyte sformułowanie o dalszym podleganiu ubezpieczeniu rolniczemu w okresie wykonywania umowy, o której mowa w art. 6 ust. 1 pkt 4 ustawy z 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych, lub pełnienia funkcji w radzie nadzorczej. Raczej nie wynika to z ust. 2 w art. 5b ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, gdzie zagwarantowano ubezpieczonemu możliwość odstąpienia w każdym czasie od ubezpieczenia rolniczego po złożeniu w Kasie oświadczenia

4. D. Puślecki, *Ubezpieczenie rolników wykonujących umowy cywilno-prawne i prowadzących działalność gospodarczą w Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego*, Stowarzyszenie Ekonomistów Rolnictwa i Agrobiznesu, Roczniki Naukowe, t. XVII, z. 2, s. 204.

5. Ibidem, s. 204

o odstąpieniu od tego ubezpieczenia, nie wcześniej jednak niż od dnia, w którym to oświadczenie zostało złożone w Kasie. Gdyby przyjąć, że jest to ubezpieczenie dobrowolne na wniosek, wtedy tworzenie odrębnego upoważnienia do odstąpienia od tego ubezpieczenia byłoby pozbawione podstaw, gdyż inne wcześniej wspomniane przepisy na to zezwalają. Jestem zdania, że mając właśnie na względzie przywołany ust. 2 w art. 5b tej ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, można wnioskować przeciwnie do stanowiska o dobrowolnym charakterze podlegania ubezpieczeniu na podstawie tego przepisu. Jeżeli nie przyjęto by przedstawionej argumentacji, zastanawiające byłoby po co racjonalny ustawodawca przewidział możliwość odstąpienia od ubezpieczenia na podstawie ust. 2 w art. 5b ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, skoro ubezpieczony na wniosek może zrezygnować z tego ubezpieczenia w dowolnym momencie na podstawie art. 3 ust. 3 tej ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników.

Jednocześnie należy zwrócić uwagę, że tego typu rozwiązania o możliwości odstąpienia od ubezpieczenia społecznego rolników brakuje w art. 5a ww. ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników. Zatem przyjmując tylko dobrowolny jego charakter, istniałaby możliwość odstąpienia od tego ubezpieczenia w myśl art. 3 ust. 3 ww. ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników. Należy przy tym wziąć pod uwagę, że podleganie ubezpieczeniu społecznemu rolników w przypadku prowadzenia jednocześnie działalności rolniczej i pozarolniczej stanowi wyjątkową sytuację, w której osoby prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą mogą podlegać ubezpieczeniu społecznemu rolników, mimo że właściwe jest dla nich ubezpieczenie w systemie powszechnym. W związku z tym, iż zasadą jest wyłączenie z obowiązku rolniczego ubezpieczenia społecznego osób spełniających warunki do objęcia innym ubezpieczeniem społecznym⁶, art. 5a tej ustawy powinien być interpretowany w sposób ścisły i stosowany jedynie w przypadku spełnienia wszystkich wskazanych w nim warunków. Omawiany przepis pozwala na podleganie przez rolnika lub domownika ubezpieczeniu społecznemu rolników, jeżeli wyrażą taką wolę w odpowiednim oświadczeniu. Przepis nie zawiera więc wynikającego z ustawy obowiązku podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników przez rolnika lub domownika, który podejmuje prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej, lecz pozostawia do wyboru system ubezpieczenia⁷. Tym samym art. 5a ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, nie statuuje zasady prymatu, inaczej obowiązku podlegania rolniczemu ubezpieczeniu społecznemu w przypadku zbiegu tego ubezpieczenia

6. Art. 7 ust. 1 i art. 16 ust. 3 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników.

7. Por. Wyrok Sądu Najwyższego z 18 października 2005 roku, sygn. akt II UK 41/05, OSNP rok 2006, nr/15–16, poz. 250.

z ubezpieczeniem społecznym w systemie powszechnym z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej⁸.

Zatem można przyjąć, że ubezpieczenie na podstawie art. 5a ww. ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników jest ubezpieczeniem na wniosek, powstającym na podstawie oświadczenia woli złożonego przed organem rentowym o chęci kontynuowaniu ubezpieczenia społecznego rolników (art. 5a ust. 1 pkt 1 ww. ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników). Niewyartykułowanie przez prawodawcę wyraźnego stwierdzenia, że jest to ubezpieczenie na wniosek, nie może być tłumaczone na niekorzyść ubezpieczonych (nie przemawiają za tym racje funkcjonalne i systemowe), którzy są zobowiązani innymi przepisami do podjęcia kroków zmierzających do ustania tego ubezpieczenia i objęcia ich ubezpieczeniem właściwym dla osób prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą.

Co do zasady, jak już powyżej wspomniano, obowiązek ubezpieczeń społecznych wynikający z powszechnego systemu ubezpieczeń społecznych, a uregulowany w przepisach o systemie ubezpieczeń społecznych, wyłącza obowiązek ubezpieczenia uregulowany w ustawie z 20 grudnia 1990 roku o ubezpieczeniu społecznym rolników. Wynika to z art. 7 ust. 1 i art. 16 ust. 3 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników. Przepisy te regulują pierwszeństwo powszechnego systemu ubezpieczeń społecznych w stosunku do ubezpieczeń społecznych rolników. Wyjątek od tej zasady został uregulowany w art. 5a ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników. Zgodnie z tym przepisem rolnik podejmujący działalność gospodarczą, w warunkach w nim określonych, może wybrać tytuł ubezpieczenia rolniczego, ale wymaga to złożenia przez ubezpieczonego oświadczenia woli wyrażającego zamiar pozostania w tym ubezpieczeniu.

Tym samym powinna przysługiwać ubezpieczonym na podstawie art. 5a ww. ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, możliwość odstąpienia od tego ubezpieczenia w dowolnym czasie, po złożeniu oświadczenia w tej sprawie na podstawie art. 3 ust. 3 tej ustawy.

Nadto należy zwrócić uwagę, że zasadnicza zmiana w zakresie treści i tym samym charakterze ubezpieczenia, na podstawie art. 5a ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, nastąpiła od 2 maja 2004 roku. Należy bowiem mieć na względzie, że obowiązujący przed tą datą art. 5a ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników nie przewidywał obowiązku wyboru typu ubezpieczenia poprzez składanie stosownych oświadczeń woli, tak jak jest to w stanie prawnym istniejącym od 2 maja 2004 roku. Przepis art. 5a ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników

8. Por. Wyrok Sądu Najwyższego z 30 czerwca 2000 roku, sygn. akt II UKN 618/99, OSNP rok 2002, nr 1, poz. 27.

w brzmieniu obowiązującym do 2 maja 2004 roku, stanowił że rolnik lub domownik, który podlegając ubezpieczeniu rolniczemu w pełnym zakresie z mocy ustawy nieprzerwanie co najmniej jeden rok, podejmuje pozarolniczą działalność gospodarczą nie będąc pracownikiem i nie pozostając w stosunku służbowym, podlega nadal temu ubezpieczeniu. Rolnik lub domownik może podlegać innemu ubezpieczeniu społecznemu wówczas, gdy złoży Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych lub Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego oświadczenie, że chce podlegać innemu ubezpieczeniu społecznemu z tytułu pozarolniczej działalności gospodarczej, o ile spełnia w tym zakresie warunki określone w odrębnych przepisach.

Zatem ubezpieczony jako rolnik prowadzący gospodarstwo rolne i podlegający, w związku z powyższym z mocy ustawy, ubezpieczeniu społecznemu rolników przez okres dłuższy niż jeden rok przed rozpoczęciem prowadzenia działalności gospodarczej był uprawniony do podlegania w dalszym ciągu ubezpieczeniu społecznemu rolników i co należy podkreślić z mocy ustawy, zgodnie z art. 5a omawianej ustawy, gdyż podjęcie działalności pozarolniczej nie wpływało w jakikolwiek sposób na zmianę obowiązkowego charakteru tego ubezpieczenia. Ewentualnie rolnik na wniosek mógł być objęty ubezpieczeniem w systemie powszechnym, jeżeli wyraził taką wolę poprzez złożenie stosownego oświadczenia w Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego albo w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych. W ówczesnym stanie prawnym rolnik nie był zatem zobowiązany w dacie rozpoczęcia prowadzenia działalności gospodarczej do zgłaszania tego faktu Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego i składania oświadczenia woli o chęci dalszego kontynuowania ubezpieczenia społecznego rolników. Przeciwnie, takie oświadczenie składał jedynie w przypadku, gdyby chciał, aby objęto go ubezpieczeniem w systemie powszechnym z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej. Zmiana stanu prawnego w kwestii podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników nastąpiła 2 maja 2004 roku po nowelizacji art. 5a ustawy, przez art. 1 pkt 3 ustawy z 2 kwietnia 2004 roku o zmianie ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników oraz o zmianie niektórych innych ustaw⁹. Znowelizowany art. 5a ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników uzależnił możliwość wyboru rolniczego ubezpieczenia, w razie zbiegu z obowiązkiem ubezpieczenia społecznego z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej, od spełnienia szeregu warunków. Przepis ten wykluczył możliwość pozostania w rolniczym ubezpieczeniu społecznym rolników tych rolników, którzy prowadzili pozarolniczą działalność gospodarczą opodatkowaną na zasadach ogólnych. Natomiast rolnicy, którzy prowadzili pozarolniczą działalność gospodarczą opodatkowaną podatkiem ryczałtowym nie wyższym niż 2 528 złotych,

9. Dz. U. nr 91 poz. 873.

zamierzający nadal podlegać rolniczemu ubezpieczeniu społecznemu, powinni byli – stosownie do przejściowego przepisu art. 5 ustawy zmieniającej – wykazać spełnianie nowych warunków. Mianowicie do 30 września 2004 roku powinni przedstawić Kasie zaświadczenie właściwego urzędu skarbowego o opodatkowaniu prowadzonej działalności gospodarczej w 2003 roku podatkiem ryczałtowym. Niedostarczenie tego dokumentu powodowało wyłączenie z ubezpieczenia rolniczego z końcem trzeciego kwartału 2004 roku zgodnie z art. 5 ust. 3 przywołanej ustawy zmieniającej (z 2 kwietnia 2004 roku). Przepis art. 5 ustawy nowelizującej z 2 kwietnia 2004 roku były przedmiotem oceny Trybunału Konstytucyjnego. Trybunał zakwestionował konstytucyjność przepisu zawartego w art. 5 ust. 2 ustawy zmieniającej z 2 kwietnia 2004 roku w zakresie wyłączenia z ubezpieczenia rolniczego ze względu na formę opodatkowania¹⁰. W wyniku tego orzeczenia forma opodatkowania prowadzonej przez rolnika działalności gospodarczej nie ma obecnie znaczenia dla dalszego podlegania ubezpieczeniu rolniczemu. O możliwości kontynuowania ubezpieczenia rolniczego decyduje zasadniczo w obecnym stanie prawnym wysokość należnego podatku dochodowego od prowadzonej działalności pozarolniczej, która została określona w ustawie i jest corocznie waloryzowana, a jej przekroczenie skutkuje wyłączeniem z ubezpieczenia społecznego rolników przy jednoczesnym dalszym prowadzeniu oprócz działalności rolniczej także pozarolniczej działalności gospodarczej. Poza tym rolnik lub domownik na podstawie obecnie obowiązującego art. 5a ust. 1 pkt 1 ww. ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników jest zobowiązany złożyć oświadczenie o chęci kontynuowania tego ubezpieczenia w terminie 14 dni od dnia rozpoczęcia wykonywania pozarolniczej działalności gospodarczej lub współpracy przy tej działalności. Należy dodać, że obowiązek złożenia oświadczenia o chęci kontynuowania ubezpieczenia rolniczego powstał od 2 maja 2004 roku. Zatem można z tego wywnioskować, że rolnik lub domownik na podstawie obecnie obowiązującego przepisu (art. 5a ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników) nie podlega ubezpieczeniu społecznemu rolników obowiązkowo z mocy ustawy, a jest to ubezpieczenie dobrowolne, które obejmuje takiego rolnika lub domownika, jeżeli złoży stosowne oświadczenie o chęci kontynuowania ubezpieczenia społecznego rolników i spełni pozostałe warunki wynikające z tego przepisu, mimo że właściwe jest dla niego ubezpieczenie z mocy ustawy w systemie powszechnym z tytułu prowadzonej pozarolniczej działalności gospodarczej. Można się ewentualnie jeszcze zastanowić, czy zmiana charakteru ubezpieczenia społecznego rolników dokonana w związku z nowelizacją przepisów z 2 maja 2004 roku nie nastąpiła „przez

10. Wyrok TK z 13 marca 2006 roku, P 8/05, OTK 2006-A nr 3, poz. 28, Dz. U. nr 46 poz. 335 z 21 marca 2006 roku.

przypadek”, skoro organ rentowy utrzymuje przeciwne stanowisko. Niemniej jednak w obecnym stanie prawnym wydaje się uzasadnione interpretowanie tego zagadnienia w ten sposób, że rolnicy i domownicy ubezpieczeni na podstawie art. 5a ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników mogą zrezygnować z tego ubezpieczenia, jeżeli złożą wniosek w tym zakresie, ponieważ jest to ubezpieczenie na wniosek.

Z kolei w art. 5b ww. ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników można dopatrywać się jego obowiązkowego charakteru ze względu na podobieństwo do art. 5a tejże ustawy, przed omawianą powyżej zmianą z 2 maja 2004 roku. Przemawia za tym również fakt, że ustawodawca zdecydował się na stworzenie możliwości rezygnacji z ubezpieczenia na podstawie art. 5b, w wyniku złożenia w Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego oświadczenia o odstąpieniu od tego ubezpieczenia. Gdyby było to ubezpieczenie o charakterze dobrowolnym, tworzenie możliwości rezygnacji z ubezpieczenia na podstawie tego przepisu byłoby zbędne, gdyż taką możliwość daje art. 3 ust. 3 obowiązującej ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników.

Zakończenie

Mając na względzie powyżej przytoczone argumenty, uzasadniona wydaje się być zmiana interpretacji w odniesieniu do obowiązkowego charakteru ubezpieczenia na podstawie art. 5a ww. ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników. Warto również rozważyć zmianę w odniesieniu do interpretacji dobrowolnego charakteru ubezpieczenia na podstawie art. 5b tejże ustawy. Ma to nie tylko znaczenie w odniesieniu do przepisów o ubezpieczeniu społecznym rolników, lecz także jest istotne, jak wskazano na początku opracowania, w kontekście sprawnego funkcjonowaniu działań pomocowych dla rolników ze środków UE. Przepisy prawa uzależniają wypłatę środków finansowych od spełnienia określonych warunków, a to wymaga właściwej interpretacji rozwiązań przyjętych w ustawie o ubezpieczeniu społecznym rolników. Poza tym warto mieć na względzie, że proces zmierzający do ustalenia treści normy prawnej zawartej w przepisie prawnym nie ustaje, dopóki nie dojdzie do usunięcia wątpliwości narastających podczas interpretacji przepisów. Można ten artykuł potraktować jako głos w dyskusji, która dzięki niemu zostanie zapoczątkowana, albo wstęp do głębszych analiz, które pozwolą rozwiązać powstałe wątpliwości. Ze względu na ograniczoną objętość artykułu, nie mogły zostać rozwiane wszystkie wątpliwości, powstałe po zapoznaniu się ze stanowiskiem w nim zawartym i dlatego może rozstrzygające będzie w tym zakresie orzecznictwo sądowe, jeżeli ktoś zdecyduje się na zakwestionowanie stanowiska jednostek terenowych Kasy.

Bibliografia

Puślecki D., *Ubezpieczenie rolników wykonujących umowy cywilno-prawne i prowadzących działalność gospodarczą w Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego*, Stowarzyszenie Ekonomistów Rolnictwa i Agrobiznesu, Roczniki Naukowe, t. XVII, z. 2.

Wyrok Sądu Najwyższego z 11 lutego 1999 roku, II UKN 461/98.

Wyrok Sądu Najwyższego z 18 października 2005 roku, sygn. akt II UK 41/05, OSNP rok 2006, nr/15–16, poz. 250.

Wyrok Sądu Najwyższego z 30 czerwca 2000 roku, sygn. akt II UKN 618/99, OSNP rok 2002, nr 1, poz. 27.

Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 13 marca 2006 roku, P 8/05, OTK 2006-A nr 3, poz. 28, Dz. U. nr 46, poz. 335 z 21 marca 2006 roku.

otrzymano: 23.01.2022
zaakceptowano: 20.04.2022

